

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA w ŁODZI**

ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (42) 636 36 89, fax (42) 636 07 12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-17(16)11/RB

Łódź, dnia 08 listopada 2011 r.

DECYZJA Nr RŁO 38/2011

- I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 cytowanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działanie Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, polegające na zamieszczeniu obligatoryjnych postanowień umowy o kredyt konsumencki odnoszących się do zasad i terminów spłaty kredytu w załączniku do umowy o nazwie „OGÓLNE WARUNKI UMÓW Z ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.”, informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument, w załącznikach do umowy o nazwach „Harmonogram spłat”, „Tabela prowizji za czynności bankowe oraz opłat za inne czynności w GETIN Noble Banku S.A.” a nie w umowie „UMOWA KREDYTU nr.../K/rok”, co stanowi naruszenie art. 4 ust. 2 pkt. 3, 9 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 17 sierpnia 2011 r.**

- II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, polegające na

stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane pod numerami 1747 i 1987 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), poprzez zamieszczenie we wzorcach umowy „Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie” oraz „OGÓLNE WARUNKI UMÓW Z ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.” stanowiących załączniki do wzorca umowy pod nazwą „UMOWA KREDYTU nr.../K/ /rok”, postanowień o treści:

1. „Ewentualne spory wynikające z niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku” – § 12 „Umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie”; **i stwierdza się zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 16 czerwca 2011 r.**
2. „Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku, każdorazowo bezzwłocznie po ich wystąpieniu, o istotnych okolicznościach mogących mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę kredytu” – § 5 „Obowiązki Klienta” „OGÓLNYCH WARUNKÓW UMÓW Z ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.” **i stwierdza się zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 17 sierpnia 2011 r.**

III. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 oraz ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie **środek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów** w postaci obowiązku przedstawienia konsumentom w terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji propozycji aneksów mających doprowadzić do zgodności z prawem treść umów zawartych z nimi w oparciu o kwestionowane przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wzorce w zakresie naruszeń określonych w punktach I, II sentencji niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. **nakłada się** na Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, **karę pieniężną** w wysokości 3.688.334 zł (słownie: trzy miliony sześćset osiemdziesiąt osiem tysięcy trzysta trzydzieści cztery złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji;
2. **nakłada się** na Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, **karę pieniężną** w wysokości 2.213.000 zł (słownie: dwa miliony dwieście trzynaście

tysięcy złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

- V. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1964 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, ze zm.) w związku z art. 83 cytowanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do jej art. 33 ust. 6

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się **obciążyć** Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, **kosztami** niniejszego postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 16 zł 95 gr. (słownie: szesnaście złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) oraz zobowiązuje się Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W dniu 26 listopada 2010 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Prezesem Urzędu” – postępowanie wyjaśniające, w celu wstępnego ustalenia, czy na rynku udzielania kredytów na zakup pojazdów mechanicznych miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach oraz czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (sygn. akt RŁO-405-30/10/RB). Na podstawie analizy materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania Prezes Urzędu stwierdził, że mogło dojść do naruszenia przez Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie - zwaną dalej „Bankiem” – art. 24 ust. 1 i 2 oraz art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) – zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów”.

W związku z ustaleniami dokonany w postępowaniu wyjaśniającym Prezes Urzędu postanowieniem Nr 1/61-17/11 (dowód: karty Nr 1-3) z dnia 1 czerwca 2011 r. wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 1 i 2 oraz art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na:

- 1) bezprawnym działaniu poprzez zamieszczenie obligatoryjnych postanowień umowy o kredyt konsumencki odnoszących się do zasad i terminów spłaty kredytu, informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w załącznikach do umowy o nazwach „*Harmonogram spłat*”, „*OGÓLNE WARUNKI UMÓW Z ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.*” – zwanego dalej: „*OGÓLNYMI WARUNKAMI*” – „*Tabela prowizji za czynności bankowe oraz opłat za inne czynności w GETIN Noble Banku S.A.*” a nie w umowie „*UMOWA KREDYTU nr.../K/ /rok*” – zwanej dalej „*UMOWĄ KREDYTU*” – co stanowi naruszenie art. 4 ust. 2 pkt. 3, 9 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o kredycie

konsumenckim” – co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,

2) stosowaniu we wzorcach umów zawieranych z konsumentami postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296, ze zm.) – zwanego dalej „Rejestrem” – poprzez zamieszczenie we wzorcach umowy „*Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie*” oraz „*OGÓLNE WARUNKI UMÓW Z ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.*” stanowiących załączniki do umowy pod nazwą „*UMOWA KREDYTU nr.../K/ /rok*”, postanowień o treści:

- „*Ewentualne spory wynikające z niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku*”;
- „*Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku, każdorazowo bezzwłocznie po ich wystąpieniu, o istotnych okolicznościach mogących mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę kredytu*”

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,

o czym zawiadomił Bank pismem z dnia 1 czerwca 2011 r. (dowód: karta Nr 4 i Nr 4 odwrot).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Bank w piśmie z dnia 21 czerwca 2011 r. odniósł się do postawionych mu zarzutów.

Odnosząc się do zarzutu zamieszczenia obligatoryjnych postanowień umowy kredytu konsumenckiego w załącznikach do umowy Bank wyjaśnił, iż „*Harmonogram spłat*” stanowi część składową umowy kredytu, a nie odrębny wzorzec umowy. Fakt, iż „*Harmonogram spłat*” drukowany jest na osobnej kartce, jest wynikiem jedynie rozwiązania technicznego stosowanego przez Bank. „*Harmonogram spłat*” jest dokumentem podpisywanym przez konsumenta i nie może być rozpatrywany w oderwaniu od samej umowy.

W zakresie zawarcia w „*OGÓLNYCH WARUNKACH*” zapisów o zasadach i terminach spłat, Bank podniósł, iż w załączniku tym zostały zamieszczone jedynie techniczne zapisy dotyczące metod dokonywania płatności przez konsumenta, księgowania wpłat oraz zasad zaliczania wpłat klienta. Wynikają one z ogólnych zasad prawa cywilnego, których strony umowy w żaden sposób nie modyfikują. Brak tych zapisów nie oznaczałby jakiegokolwiek zmian w zakresie praw i obowiązków stron umowy kredytu. Bank nie odniósł się do zarzutu braku zamieszczenia informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w umowie kredytu konsumenckiego. Jednocześnie Bank zadeklarował gotowość zmiany stosowanej praktyki. (dowód: karty Nr 272 – 273).

W przypadku zarzutu zamieszczenia we wzorcu umowy „*UMOWA KREDYTU*” postanowienia o treści wskazanej w punkcie II.1 sentencji niniejszej decyzji, Bank podniósł, iż jego stosowanie nie było celowym działaniem lecz przeoczeniem. Bank poinformował, że dokonał wcześniej zmian odnoszących się do powyższej klauzuli we wszystkich stosowanych wzorcach umów i jedynie w dwóch pozostawił je przez nieuwagę. W dniu 16 czerwca 2011 r. uchwałą Zarządu Banku nr 853/2011 dokonano niezwłocznej zmiany wzorca umów pod nazwą „*Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie*” poprzez usunięcie przedmiotowego postanowienia (dowód: karty Nr 273 i 276).

W zakresie stosowania niedozwolonego postanowienia umownego o treści wskazanej w punkcie II.2 sentencji niniejszej decyzji Bank wyjaśnił, że niezwłocznie po opublikowaniu

tezy wyroku sądu I instancji w sprawie przeciwko BRE Bankowi Spółka Akcyjna o stosowaniu tożsamego postanowienia, Bank przystąpił do prac mających na celu dokonanie zmian we wzorcach umów stosowanych z konsumentami. Poprzednie brzmienie analogicznego postanowienia było następujące: „Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku o decyzjach i faktach mających wpływ na jego sytuację ekonomiczno-finansową”. Po analizie treści orzeczenia Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwanego dalej: „Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów” – oraz uzasadnień decyzji Prezesa Urzędu Bank nadał obecne brzmienie temu postanowieniu umownemu. Bank określił w nim, iż obowiązek informacyjny dotyczy wyłącznie istotnych okoliczności i zawęził zakres poprzednio obowiązującego postanowienia wyłącznie do sytuacji gdy okoliczności leżące po stronie konsumenta mogą mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę kredytu. Ponadto ocena tych okoliczności leży po stronie konsumenta, gdyż Bank nie ma możliwości wypowiedzenia umowy kredytu konsumenckiego nawet w przypadku gdy nastąpi pogorszenie sytuacji finansowej klienta, jeśli terminowo reguluje on swoje zobowiązania kredytowe i nie są spełnione przesłanki określone w art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim. Przedmiotowy zapis nie rodzi dla konsumenta żadnych sankcji w przypadku jego nieprzestrzegania, ponieważ brak jest możliwości wypowiedzenia umowy kredytu konsumenckiego przez Bank. Bank ma obowiązek badania zdolności kredytowej klienta wynikający zarówno z Rekomendacji T Komisji Nadzoru Bankowego jak i przepisu zawartego w art. 70 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, ze zm.) – zwanej dalej „prawem bankowym”. Jednocześnie Bank zadeklarował gotowość zmiany stosowanej praktyki (dowód: karty Nr 274 – 275).

Pismem z dnia 11 sierpnia 2011 r. Bank, uzupełniając wcześniejsze informacje, przekazał treść zaktualizowanych załączników do uchwały Zarządu Banku nr 853/2011. Załącznik nr 10 stanowi wzorzec umów pod nazwą „Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie”, załącznik nr 11 także wzorzec umów pod nazwą „Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie”, natomiast załącznik nr 12 stanowi wzorzec umów pod nazwą „Umowa o ustanowienie zastawu rejestrowego”. We wszystkich wskazanych powyżej wzorcach umów brak jest postanowienia o treści „Ewentualne spory wynikające z niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku”. (dowód: karty Nr 416 – 431)

Pismem z dnia z dnia 11 sierpnia 2011 r. Bank, uzupełniając wcześniejsze informacje, doręczył treść uchwały Zarządu Banku nr 1214/2011 z dnia 17 sierpnia 2011 r. dołączając jednocześnie treść zaktualizowanych załączników nr 16 – „OGÓLNYCH WARUNKÓW”; nr 20a – „UMOWA KREDYTU”. Na mocy przedmiotowej uchwały Bank dokonał zmiany wskazanych powyżej wzorców umów: - w „UMOWIE KREDYTU” w § 2 dodany został ust. 6 o treści „W przypadku terminowej spłaty kredytu łączna kwota wszystkich kosztów, do których zapłaty w związku z zawartą umową zobowiązany jest kredytobiorca jest sumą kosztów określonych w ust. 5 oraz w §3 ust. 2 i wynosi zł”; w § 4 w sposób wyczerpujący podano zasady i terminy spłaty kredytu; - w „OGÓLNYCH WARUNKACH” usunięto postanowienie umowne o treści „Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku, każdorazowo bezzwłocznie po ich wystąpieniu, o /istotnych okolicznościach mogących mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę kredytu”. (dowód: karty Nr 431 – 453).

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest przedsiębiorcą wpisanym pod numerem 0000018507 do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy (dowód: odpis karta Nr 23-29). Bank prowadzi działalność gospodarczą polegającą między innymi na udzielaniu kredytów konsumenckich na zakup pojazdów mechanicznych.

Przedmiotem analizy Prezesa Urzędu w ramach niniejszego postępowania był wzorzec umowy (a także umowy zawarte na jego podstawie) pod nazwą „*UMOWA KREDYTU nr.../K/rok*” wraz z załącznikami „*Harmonogram spłat*”, „*OGÓLNE WARUNKI UMÓW W ZAKRESIE KREDYTOWANIA POJAZDÓW W GETIN NOBLE BANKU S.A.*” „*Tabela prowizji za czynności bankowe oraz opłat za inne czynności w GETIN Noble Banku S.A.*”, „*Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie*”. Jest to wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) – zwanej dalej: „k.c.”. Wzorcem umownym jest bowiem każde postanowienie umowne narzucone przez jedną stronę stosunku prawnego z wyłączeniem możliwości rzeczywistego wpływu drugiej strony na istnienie i treść tego postanowienia, a tym samym na kształt nawiązywanego stosunku prawnego [zob. np. F. Zoll, *Niedozwolone klauzule w umowach konsumenckich*. (wprowadzenie do tłumaczenia dyrektywy nr 93/13 o niedozwolonych klauzulach w umowach konsumenckich), KPP 1993, nr 2, s. 191 i n.].

We wzorcu umowy pn. „*UMOWA KREDYTU*” (a co za tym idzie także w umowach z konsumentami zawieranych na jego podstawie) Bank nie umieścił wymaganych prawem informacji odnoszących się do: zasad i terminów spłaty kredytu, informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument. Dane powyższe zostały zawarte w załącznikach o nazwach „*Harmonogram spłat*”, „*Tabela prowizji za czynności bankowe oraz opłat za inne czynności w GETIN Noble Banku S.A.*” do wskazanej wyżej umowy.

We wzorcach umowy „*Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie*” oraz „*OGÓLNE WARUNKI*” stanowiących załączniki do wzorca umowy pod nazwą „*UMOWA KREDYTU*” Przedsiębiorca ustalił jednostronnie postanowienia o treści:

- „*Ewentualne spory wynikające z niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku*” – § 12 „*Umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie*”;
- „*Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku, każdorazowo bezzwłocznie po ich wystąpieniu, o istotnych okolicznościach mogących mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę kredytu*” – § 5 „*Obowiązki Klienta*” „*OGÓLNYCH WARUNKÓW*”.

Wskazany powyżej wzorzec umowy „*UMOWA KREDYTU*” wraz z „*OGÓLNYMI WARUNKAMI*” Bank stosował w obrocie z konsumentami od 13 grudnia 2010 r.

Wskazany powyżej wzorzec umowy „*Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie*” Bank stosował w obrocie z konsumentami od 23 sierpnia 2010 r.

Prezes Urzędu ustalił ponadto, że:

Art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim określa zakres informacji, które muszą zostać zawarte w umowie o kredyt konsumencki. Zgodnie z jego brzmieniem powinna ona zawierać następujące dane: imię, nazwisko konsumenta i jego adres oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy, a gdy kredytodawcą jest osoba prawna - także określenie organu, który zarejestrował działalność kredytodawcy, i numer w rejestrze, pod którym kredytodawca został wpisany, wysokość kredytu, zasady i terminy spłaty kredytu,

roczną stopę oprocentowania oraz warunki jej zmiany, opłaty i prowizje oraz inne koszty związane z udzieleniem kredytu, w tym opłatę za rozpatrzenie wniosku kredytowego oraz przygotowanie i zawarcie umowy kredytowej, zwaną dalej "opłatą przygotowawczą", będące elementem całkowitego kosztu kredytu, oraz warunki ich zmiany, informację o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 2, sposób zabezpieczenia, jeżeli umowa je przewiduje, oraz opłaty należne kredytodawcy z tego tytułu, informację o pozostałych kosztach, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową, informację o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument, informację o uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, informację o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta, o którym mowa w art. 11, informację o skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, informację o rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego oraz warunki jej zmiany, a także informację o innych kosztach ponoszonych przez konsumenta w związku z niewykonaniem przez niego zobowiązań wynikających z umowy, w tym o kosztach upomnień lub wezwań do zapłaty, kosztach sądowych i postępowania egzekucyjnego.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w wyroku z dnia 27 lipca 2009 r., sygnatura akt XVII AmC 816/09, uznał za niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Wszelkie spory wynikłe pomiędzy bankiem a Klientem rozstrzygają sądy powszechne właściwe dla siedziby Banku.”* – postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod numerem 1747, w dniu 30 października 2009 r.,

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w wyroku z dnia 22 października 2009 r., sygnatura akt XVII AmC 349/09, uznał za niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Do podstawowych obowiązków Kredytobiorcy należy: (...) powiadamianie MultiBanku o wszelkich okolicznościach mogących mieć wpływ na sytuację finansową Kredytobiorcy, w szczególności o obniżeniu dochodów mogących mieć wpływ na terminową spłatę Kredytu, (...).”* – postanowienie to zostało wpisane do Rejestru, pod numerem 1987, w dniu 30 lipca 2009 r.

Wzorce umów *„UMOWA KREDYTU”* oraz *„OGÓLNE WARUNKI”* stosowane były w obrocie z konsumentami od dnia 13 grudnia 2010 r., natomiast *„Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie”* od dnia 23 sierpnia 2010 r. (dowód: karta Nr 21).

W 2010 r. całkowity przychód Banku z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wyniósł (*tajemnica Przedsiębiorcy*) zł. (dowód: karty Nr 284 – 414).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 tej ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w związku z art. 4 pkt. 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Wskazany przepis zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i

konsumentów za bezprawne działanie przedsiębiorcy uznaje się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru.

Naruszenie interesu publicznoprawnego

Podstawą do rozstrzygnięcia przez Prezesa Urzędu sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie, czy w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację wskazanego w art. 1 ust. 1 celu tej ustawy, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów jest wobec tego, aby działania przedsiębiorców, którym zarzucono naruszenie jej przepisów, stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś interesu jednostki lub grupy. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do przedsiębiorców chroni zatem konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem dotyczy potencjalnych klientów Banku, którzy korzystali lub mogli skorzystać z jego usług. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

W przedmiotowym postępowaniu Prezes Urzędu postawił Bankowi zarzut stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na bezprawnym działaniu w związku z naruszeniem przepisów ustawy o kredycie konsumenckim, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zarzut stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 tej ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Tym samym dla stwierdzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- 2) działanie to jest bezprawne,
- 3) działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad. 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4

ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz. U. z 2010 Nr 220, poz. 1447, ze zm.) – zwanej dalej „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej” – jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą, jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Getin Noble Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest przedsiębiorcą wpisanym pod numerem 0000018507 do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy. Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037, ze zm.) z chwilą wpisu do rejestru spółka akcyjna uzyskuje osobowość prawną. Spółka ta prowadzi działalność gospodarczą w zakresie między innymi udzielania kredytów konsumenckich. Tym samym jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka** niezbędna dla uznania działań Banku za niezgodne z zawartym w art. 24 ust. 1 i 2 i art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów **została spełniona.**

Ad. 2)

Dla uznania działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest, aby działanie to miało charakter bezprawny.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współzycia społecznego i dobrych obyczajów (m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 13 listopada 2007 r., XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/2001). Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. XVIII AmA 32/05) wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, (którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2), nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych

ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Ustawa o kredycie konsumenckim reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki kredytodawcy lub podmiotu pośredniczącego w zawarciu umowy kredytowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy, której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Ustawa określa wymagania, jakim muszą odpowiadać umowy o kredyt konsumencki, a także określa warunki wykonania tejże umowy. Ustawa reguluje również informacje, jakie muszą zawierać ogłoszenia oraz reklamy dotyczące kredytu konsumenckiego.

W wyroku z dnia 13 czerwca 2005 r. sygn. akt XVII Ama 30/04 Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, co następuje „Przepis art. 4 ust. 2 ustawy kredycie konsumenckim określa zatem w sposób szczegółowy obowiązek kredytodawcy w zakresie informowania konsumenta. Obowiązek ten istniał od 19 września 2002 r., (...). Istotą stwierdzonej praktyki jest więc zaniechanie obowiązku poinformowania konsumenta w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 8, 10, 11 i art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, a nie praktyka wykonywania umów przez powoda. Należy zatem podzielić stanowisko Prezesa UOKiK, zajęte w zaskarżonej decyzji, że usunięcie skutków praktyki może nastąpić w drodze uzupełnienia umów z konsumentami, zawartych 19 września 2002 r. i później, o brakujące elementy. (...) Zdaniem sądu, skoro ustawodawca wyraźnie określił zakres niezbędnych danych, zawartych w umowie kredytu konsumenckiego, to oczywistym jego celem było zagwarantowanie konsumentowi wiedzy w tym zakresie, jako niezbędnej dla ochrony jego praw i interesów. Bez znaczenia jest przy tym, czy konsument z informacji tych uczyni użytek, czy nie.”

Również w wyroku z dnia 23 listopada 2005 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Ama 37/04, Gazeta Prawna 2005/229 str. 26, stwierdził, że „Bank powinien dostosować umowy pożyczek zawieranych z konsumentami do wymogów ustawy o kredycie konsumenckim. Umowa powinna informować konsumenta m.in. o całkowitym koszcie kredytu, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, o pozostałych kosztach związanych z umową, o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, a także o skutkach niedotrzymania terminu i naruszenia zasad spłaty kredytu. Jeżeli konsument zalega z zapłatą dwóch pełnych rat kredytu, kredytodawca ma prawo wypowiedzieć umowę. Wcześniej powinien jednak wezwać konsumenta do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni.”.

W wyroku z dnia 20 czerwca 2006 r. w sprawie o sygn. akt III SK 7/06 (OSNP 2007/13-14/207) Sąd Najwyższy stwierdził, iż obligatoryjne postanowienia umowy o kredyt konsumencki powinny być w umowie uzgodnione wyraźnie, wyczerpująco i bezpośrednio, a nie przez odesłanie do informacji zawartych we wzorcach umownych, regulaminach lub inaczej nazwanych ogólnych warunkach stosowanych przy zawieraniu umów kredytowych. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd Najwyższy zauważył, że umowa o kredycie konsumenckim, która nie została skonstruowana i zawarta z indywidualnym i bezpośrednim uzgodnieniem wszystkich obligatoryjnych postanowień wymienionych w art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, ale w tych istotnych sprawach (uzgodnieniach) odsyła do postanowień wzorca umownego (regulaminu kredytowania), traktując go jako „integralną” część umowy, nie spełnia wymagań określonych w tym przepisie, który ma jednoznaczną

wymowę normatywną. Wymusza on bezpośrednio uwzględnienie w umowie konsumenckiej wszystkich informacji ważnych z punktu widzenia ochrony konsumenta, kreując prawo kredytobiorcy do pełnej wiedzy o zakresie jego praw i obowiązków określonych w umowie, bez konieczności poszukiwania tych istotnych informacji w załącznikach do umowy lub wzorcach umownych. Stanowisko takie wynika z zastosowania kategoriowej formuły w art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, który jednoznacznie stanowi, że umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać wszystkie ściśle określone w tym przepisie konkretne postanowienia. Nadaje to analizowanemu przepisowi charakter normatywny obligatoryjnego nakazu zamieszczenia w umowie wszystkich istotnych postanowień umownych, które z woli ustawodawcy gwarantują konsumentowi prawo do wiedzy o zakresie jego praw i obowiązków określonych bezpośrednio w dokumencie umowy kredytowej, co uzyskuje się zarówno przez łatwość bezpośredniego dostępu do istotnych informacji kredytowych, jak i możliwość ich porównania na etapie kontraktowania z konkurencyjnymi ofertami innych kredytodawców. Wprawdzie nie ma przeszkód prawnych, aby umowa o kredyt konsumencki zawierała także załączniki w postaci regulaminów kredytowania, ale nie mogą one zastępować istotnych postanowień umownych określonych w art. 4 ust. 2, które powinny być uzgodnione na piśmie indywidualnie i bezpośrednio w dokumencie umownym.

Zgodnie z powyżej przytoczonymi orzeczeniami, umowy zawierane z konsumentami, do których zastosowanie mają przepisy ustawy o kredycie konsumenckim muszą zawierać minimum informacji wymaganych przez tą ustawę. Dodatkowo w sytuacji, gdy sposób postępowania zarówno konsumenta jak i banku w trakcie realizacji umowy reguluje ww. ustawa, umowa musi wyczerpująco przekazywać informacje umożliwiające postępowanie zgodnie z nakazami ustawy, a także umożliwiające weryfikację działań przedsiębiorcy. Ustalając katalog informacji, które musi zawierać umowa o kredyt konsumencki, ustawodawca wyszedł z założenia, że ich przekazanie zrównoważy deficyt informacji konsumenta w stosunkach z profesjonalistą. Pozwoli tym samym zrealizować podstawowy cel nałożenia na przedsiębiorców obowiązków informacyjnych, mianowicie umożliwienie dokonania racjonalnego wyboru oraz orientację w sytuacji prawnej, w jakiej znalazł się na skutek zawarcia umowy¹.

Biorąc pod uwagę powołane w niniejszej decyzji orzeczenia, Prezes Urzędu stwierdził, że w sytuacji, gdy treść wzorca umowy nie zawiera wszystkich wymaganych przez ustawę o kredycie konsumenckim informacji, bez względu na to, czy będą one wykorzystywane w trakcie jej realizacji, oraz gdy warunki realizacji umowy zostały określone w sposób mniej korzystny niż określa je ustawa, Bank zawierając z konsumentami umowy na podstawie takiego wzorca narusza obowiązek nałożony prawem, przez co godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Dlatego też praktyka dotycząca sformułowania wzorca umowy w taki sposób, że nie zapewnia on minimalnej ochrony interesów konsumentów przez brak wymaganych prawem informacji lub podanie ich w sposób niepełny, jest bezprawna.

Przedmiotowa praktyka dotyczy informacji ważnych zarówno dla konsumentów, którzy chcą zawrzeć umowy, jak i tych, którzy je realizują. Tym samym zakwestionowana praktyka narusza interesy konsumentów, którzy na podstawie przedmiotowego wzorca zawarli i realizują umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów Banku. Od momentu obowiązywania ustawy o kredycie konsumenckim, praktyka polegająca na niepodawaniu pełnych, wymaganych ustawą informacji jest bezprawna. Umowy mogą zawrzeć wszystkie

¹ zob. J. Pisuliński, „Podstawowe założenia ustawy o kredycie konsumenckim” Prawo Bankowe z 2001 r., nr 6, s. 56

osoby nią zainteresowane, a więc oferta zawarcia umowy pożyczki skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

Odnosząc się do argumentów strony postępowania w sprawie naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o kredycie konsumenckim zauważyć należy, iż ustawa ta nakłada obowiązek zamieszczenia informacji o zasadach i terminach spłaty kredytu w umowie, a nie w załączniku do niej. Prezes Urzędu nie kwestionował faktu, iż harmonogram spłat nie jest uzgadniany indywidualnie z konkretnym pożyczkobiorcą. Tym niemniej tak uzgodnione terminy spłat winny znaleźć się w samym dokumencie umowy. Ponadto również zapisy mające charakter informacyjny, a odnoszące się do zasad i terminów spłaty kredytu winny znaleźć się w samym dokumencie umowy, a nie w innym, stanowiącym załącznik w postaci „OGÓLNYCH WARUNKÓW”. Ustawodawca wskazał bowiem, iż w umowie kredytu konsumenckiego powinny być zamieszczone zasady spłaty kredytu (a więc wszystkie, bez podziału na te o charakterze informacyjnym i innym).

W związku z powyższym, **Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka niezbędna dla uznania działań Banku za niezgodne z zawartym w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie zarzutu wskazanego w pkt I sentencji niniejszej decyzji została spełniona.**

Art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog bezprawnych działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru.

Na mocy art. 479⁴⁵ § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia Rejestru. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności Rejestru, stanowiąc, że Rejestr jest jawny. Jawność ta oznacza, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli wszyscy mają do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznaną dokonanych w nim wpisów. W Rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez sąd za niedozwolone.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. od chwili wpisania do Rejestru postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolone prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich. W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie postanowień do Rejestru, oznacza zatem, że od tej chwili są one zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, bądź dobrymi obyczajami. Chodzi bowiem o to, by prawa i obowiązki przyszłych potencjalnych konsumentów nie były kształtowane na podstawie postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy także postanowień podobnych.

Może zdarzyć się bowiem taka sytuacja, w której przedsiębiorca stosować będzie wzorzec umowy, w którym zawarte będą postanowienia wpisane do tego Rejestru, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowień, których zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do Rejestru. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność tychże postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. o sygnaturze akt III SZP 3/06 wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określone postanowienie za niedozwolone w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ono wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów² dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych postanowień zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające na przykład na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty postanowień.

Zapis zawarty w „*Umowie przewłaszczenia na zabezpieczenie*” w brzmieniu: „Ewentualne spory wynikające z niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd właściwy dla siedziby Banku” jest tożsamy z postanowieniem umownym o treści: „*Wszelkie spory wynikłe pomiędzy bankiem a Klientem rozstrzygają sądy powszechne właściwe dla siedziby Banku.*”, wpisanym do Rejestru w dniu 30 października 2009 r., pod numerem 1747.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że postanowienie to spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego z art. 385³ pkt. 23 k.c. narzucając rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest właściwy. Zapis ten również wyłącza możliwość skorzystania z właściwości przemiennej. W sytuacjach, gdy miejsce zamieszkania konsumenta i miejsce wykonania umowy będzie położone poza okręgiem sądu właściwego dla siedziby kontrahenta, powyższy zapis będzie zatem narzucał rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Dalej Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podniósł, iż w umowie z konsumentami zasada swobody umów ulega ograniczeniu ze względu na treść art. 385¹ § 1 k.c. Dopuszczalne jest więc zawarcie we wzorcu umownym postanowienia prorogacyjnego, ale tylko takiego które nie narzuca sądu, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy (a więc w praktyce wskazanie albo sądu właściwości ogólnej albo właściwości przemiennej).

Uznać zatem należało, iż postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 1747, są tożsame, czego podważyć nie mogą różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów.

Zapis zawarty w „*OGÓLNYCH WARUNKACH*” w brzmieniu: „Klient zobowiązuje się do: - informowania Banku, każdorazowo bezzwłocznie po ich wystąpieniu, o istotnych okolicznościach mogących mieć wpływ na jego zdolność kredytową i terminową spłatę

² W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Na podstawie art. 137 ww. ustawy straciła moc ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Obecnie praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów została uregulowana w przepisie art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

kredytu” jest tożsamy z postanowieniem umownym o treści: „Do podstawowych obowiązków Kredytobiorcy należy: (...) powiadamianie MultiBanku o wszelkich okolicznościach mogących mieć wpływ na sytuację finansową Kredytobiorcy, w szczególności o obniżeniu dochodów mogących mieć wpływ na terminową spłatę Kredytu, (...)”, wpisanym do Rejestru w dniu 30 lipca 2009 r., pod numerem 1987.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że przedmiotowe postanowienie zostało sformułowane w sposób niejednoznaczny i nieprecyzyjny. Może powodować po stronie konsumentów problemy interpretacyjne, co do tego, jakie okoliczności wpływające na ich sytuację finansową są istotne i mają o nich informować bank. To zatem do przedsiębiorcy będzie należała ocena, czy zaistniałe okoliczności wpływają na sytuację finansową konsumentów. Treść przedmiotowego postanowienia powoduje zatem, że jedynym podmiotem uprawnionym do interpretacji przedmiotowego zapisu jest bank, a konsumenci nie mają żadnego wpływu na decyzję przedsiębiorcy w tym zakresie. Ponadto przedmiotowy zapis nie podaje przy tym żadnych kryteriów, na podstawie których można by, w sposób obiektywny, ustalić jakie okoliczności wpływają na sytuację finansową konsumentów. W ocenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowienie to jest zbyt ogólne, a przy tym niejednoznaczne, przez co daje zbyt dużą swobodę kwalifikowania danych okoliczności jako wpływających na sytuację finansową klienta, których to konsument nie będzie ani w stanie przewidzieć, ani też obiektywnie zweryfikować ich zasadności. Ponadto postanowienie to naraża konsumentów na zbędne i uciążliwe formalności. Posługiwanie się przedmiotowym postanowieniem daje przedsiębiorcy możliwość dokonywania wiążącej interpretacji umowy. Do banku będzie należała bowiem ocena tego, czy wskazane przez konsumenta okoliczności wpływają na jego sytuację majątkową. Ponadto, konsument na podstawie przedmiotowego postanowienia nie ma możliwości dokonania oceny, o jakich zmianach swojej sytuacji ma informować Przedsiębiorcę. Przedmiotowe postanowienie nie precyzuje bowiem w sposób wystarczający tych okoliczności, a wręcz w bardzo szeroki sposób nakłada obowiązek w zakresie dostarczania informacji bankowi. Wskazaniem powyżej skutkiem dokonywania interpretacji przez przedsiębiorcę jest natomiast, iż może on wypowiedzieć umowę i pozostawić pozostałą do spłaty kwotę kredytu w stan natychmiastowej wykonalności. Postanowienie to może więc rodzić po stronie konsumenta bardzo poważne pod względem finansowym skutki. Powyższe postanowienie umowne, stosowane w obrocie z konsumentami, powoduje nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków stron umowy ze szkodą dla konsumenta. Zakwestionowane postanowienie stanowi nadużycie przewagi kontraktowej przedsiębiorcy, jako profesjonalisty względem konsumenta, przyznając bankowi przewagę w łączącym ich stosunku umownym. Należy również podkreślić, że skoro przedsiębiorca, jako profesjonalista, prowadzi działalność gospodarczą nastawioną na zysk, to ponosi również ryzyko gospodarcze z tą działalnością związane. Trudno więc zaakceptować przenoszenie tego ryzyka gospodarczego na konsumenta, gdyż jest to sprzeczne z dobrymi obyczajami. Przedmiotowe postanowienie godzi zatem w równowagę kontraktową i prowadzi do nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. W ocenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów takie ukształtowanie stosunku prawnego we wzorcu umownym nie znajduje żadnego uzasadnienia i w sposób rażący narusza interesy ekonomiczne konsumentów, jak również kształtuje ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Uznać zatem należało, iż postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 1987, są tożsame, czego podważyć nie mogą różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Oba postanowienia bowiem nie podają przy tym kryteriów, definicji, lub też innych przesłanek na podstawie których można by,

w sposób obiektywny, ustalić jakie okoliczności wpływają na sytuację finansową konsumentów, a co za tym idzie czy powstał obowiązek informacyjny wobec banku.

Odnosząc się do twierdzeń Banku zawartych w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu niniejszego postępowania, Prezes Urzędu podnosi, że wbrew twierdzeniom zawartym w odpowiedzi na zarzuty Bank ma, zgodnie z przepisami ustawy prawo bankowe, możliwość wypowiedzenia umowy w przypadku braku przestrzegania reguł zawartych w umowie. Powyższe znajduje uzasadnienie w stanowisku doktryny. Dominika Rogoń w komentarzu do art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim wskazuje, iż jeżeli umowa o kredyt konsumencki jest zarazem umową kredytu w rozumieniu art. 69 – 79 prawa bankowego, przepisy tej ustawy stosuje się do umowy o kredyt konsumencki w zakresie nieuregulowanym ustawą o kredycie konsumenckim. W związku z tym będzie także możliwe wypowiedzenie umowy na podstawie art. 75 prawa bankowego. Przepis ten przewiduje między innymi przesłankę wypowiedzenia w postaci nie dotrzymania warunków udzielenia kredytu. Przesłanka niedotrzymania warunków udzielenia kredytu może uzasadniać prawo banku do wypowiedzenia umowy o kredyt konsumencki na podstawie art. 75 Prawa bankowego, jeżeli konsument na przykład przeznaczy kredyt na cel inny niż umówiony. Przez „warunki udzielenia kredytu” nie można tu jednak rozumieć warunków spłaty kredytu, tego bowiem dotyczy szczególna regulacja art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim³. Podobnie twierdzi także Ryszard Tollik, który wskazuje, że przepis art. 75 prawa bankowego nie może być stosowany do kredytu konsumenckiego w tej części, w której daje on kompetencję bankowi do wypowiedzenia umowy kredytu w całości lub części z powodu niedotrzymania warunków, jeżeli niedotrzymania warunków polega na opóźnianiu się w spłacaniu rat kredytowych⁴ (czyli w pozostałych przypadkach przepis ten stosuje się, a za niedotrzymanie warunków uznać można nieprzestrzeganie zawartej umowy kredytowej). W literaturze wskazano na trzy kierunki, w jakich interpretacja wyrażenia "warunki udzielenia kredytu" może następować. W pierwszym, warunki udzielenia kredytu to tylko te wymogi, które kredytobiorca musi spełniać, aby otrzymać kredyt. W drugim to tylko te warunki, na jakich została zawarta umowa kredytowa. W trzecim, warunki udzielenia kredytu to zarówno wymogi, które kredytobiorca musi spełniać, aby otrzymać kredyt, jak i warunki, na jakich została zawarta umowa kredytu. W rezultacie porównania przywołanych wariantów interpretacyjnych stwierdzono, że określenie "warunki udzielenia kredytu" jest pojęciem zbiorczym, pod którym kryją się wszelkie wypadki naruszenia umowy kredytu, a także wypadki niedotrzymania wymogów, od których było uzależnione udzielenie kredytu. Trafność takiego ujęcia potwierdza wykładnia historyczna - twierdzi się, że ustawodawca nie bez przyczyny zrezygnował z pojęcia "warunki umowy" na rzecz sformułowania "warunki udzielenia kredytu". To drugie jest szersze znaczeniowo, gdyż nie odnosi się wyłącznie do samej umowy kredytowej, a zarazem niedotrzymanie warunków zamieszczonych w umowie kredytowej jest w im zawarte - jednym z warunków udzielenia kredytu jest przestrzeganie postanowień umowy kredytowej⁵.

W związku z powyższym, **Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka niezbędna dla uznania działań przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie zarzutu wskazanego w pkt II sentencji niniejszej decyzji została spełniona.**

³ zob. Rogoń Dominika LEX/el. 2002 Komentarz do art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim.

⁴ zob. Ryszard Tollik „Stosowanie przez banki przepisów ustawy Prawo bankowe do kredytów konsumenckich.” Prawo Bankowe z 2002 r., nr 9, s. 50

⁵ zob. Janusz Molis (red.) „Prawo bankowe. Komentarz” Zakamycze 2005

Ad. 3)

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 tej ustawy stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia ze zbiorowym interesem konsumentów wówczas, gdy działanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy stwierdził, że sformułowanie z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów o treści „nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów”⁶ należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone, nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z dostępnym powszechnie wzorcem umowy zawierającym postanowienia, które naruszają obowiązujące przepisy prawa i zawarli, bądź mogli zawrzeć umowę z Bankiem. W tej sytuacji bezprawne zachowanie Banku nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy kontrahentów Banku.

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka niezbędna dla uznania działań Banku za niezgodne z zawartym w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.**

Z ustaleń dokonanych w niniejszej decyzji wynika, że Bank uchwałą z dnia 17 sierpnia 2011 r. dokonał modyfikacji stosowanego wzorca umów poprzez uzupełnienie informacji o zasadach i terminach spłaty kredytu, o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument. Bank usunął również w dniach 16 czerwca 2011 r. oraz 17 sierpnia 2011 r. kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia umowne.

Obecnie do wszystkich umów stosuje się nowe wzorce umowne.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż nastąpiło zaniechanie stosowania przez Bank w dniu 17 sierpnia 2011 r. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w pkt I sentencji niniejszej decyzji oraz zaniechanie stosowania przez Bank w dniu 16 czerwca 2011 r. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w pkt II sentencji niniejszej decyzji

⁶ W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Na podstawie art. 137 ww. ustawy straciła moc ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Obecnie problematyka zbiorowego interesu konsumentów została uregulowana w przepisie art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 tej ustawy. W takim przypadku, zgodnie z art. 27 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania, przy czym ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania stosowania zarzucanej praktyki spoczywa na przedsiębiorcy.

Wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 i w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przesłanek wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania wskazanych w art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu orzekł jak w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji.

Rozstrzygnięcie o obowiązku zmiany umów

Zgodnie z art. 27 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przypadku wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaniechanie jej stosowania, stosuje się odpowiednio przepis art. 26 ust. 2 tej ustawy. Zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może w decyzji określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W niniejszej sprawie, Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożyć na Bank środek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w postaci obowiązku przedstawienia konsumentom w terminie dziewięciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji propozycji aneksów mających doprowadzić do zgodności z prawem treści umów zawartych z nimi w oparciu o kwestionowane przez Prezesa Urzędu wzorce w zakresie naruszeń określonych w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji.

W niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził zaniechanie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Jej uprawomocnienie w przedmiotowym kształcie spowoduje iż, prawa konsumentów, którzy mogą zawrzeć umowę z Bankiem po dacie uprawomocnienia się decyzji będą już odpowiednio chronione. Brak uregulowania tej sytuacji mógłby prowadzić do swoistego usankcjonowania nierównoprawnego traktowania konsumentów, z którymi zawarto umowy na nowych i starych zasadach. Pozostawienie tym konsumentom, z którymi wcześniej Bank zawarł umowy na starych zasadach, a które nie zostały aneksowane, jako jedynej możliwości, dochodzenia swych praw na drodze cywilnoprawnej, czyniłoby ochronę, jaką zapewnia ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów iluzoryczną. Prowadziłoby to do zniweczenia funkcji, jaką mają do spełnienia zawarte w tej ustawie uregulowania.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest m.in. podejmowanie w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz celem zapobieżenia nierównoprawnego traktowania konsumentów, Prezes Urzędu uznał za zasadne nakazanie Bankowi przedstawienia konsumentom propozycji aneksowania umów.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.

Nalożenie kary pieniężnej

Zgodnie z art. 106 ust 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z treści powyższego przepisu wynika, iż ww. kara ma charakter fakultatywny, a zatem do Prezesa Urzędu zależy – w ramach uznania administracyjnego – uznanie w decyzji zasadności nałożenia kary pieniężnej wraz z określeniem jej wysokości.

Wprawdzie ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary, jednakże art. 111 wskazuje, że ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ustalając wysokość kary pieniężnej w decyzjach stwierdzających naruszenie zakazów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, należy zatem uwzględnić wagę tego naruszenia, rozmiar skutków stosowanej praktyki ograniczającej konkurencję, bądź praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jak również zaistniałe okoliczności obciążające i łagodzące.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożenie na Bank kary pieniężnej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów opisaną w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji. Ustalając wymiar kary za powyższą praktykę Prezes Urzędu dokonał w pierwszej kolejności oceny wagi naruszenia, na podstawie której ustalono kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszej kalkulacji kary, a następnie uwzględniając wszystkie okoliczności łagodzące i obciążające odpowiednio modyfikował ustaloną wysokość kwoty bazowej.

Podkreślić należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary Prezes Urzędu wziął przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kary o takiej wysokości, która zniechęci przedsiębiorców zajmujących się udzielaniem kredytów konsumenckich do stosowania postanowień umownych sprzecznych z obowiązującym prawem, a tym samym zobliguje ich do bieżącego uaktualniania, stosowanych przez siebie wzorców.

W zakresie stosowania we wzorcu umowy postanowień, które stanowią naruszenie art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim – punkt I sentencji niniejszej decyzji, Prezes Urzędu przyjął, iż naruszenie nastąpiło na etapie zawierania kontraktu (z wpływem na jego wykonywanie). Istotą tego etapu jest zachowanie przedsiębiorcy wobec konsumenta wyrażającego zamiar zawarcia kontraktu, polegające na naruszeniu przepisów prawa i wpływające na treść kontraktu. W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której konsument zainteresowany ofertą Banku wyraża zamiar zawarcia kontraktu. Z kolei działanie Banku to stosowanie praktyki polegającej na takim opracowaniu wzorca umowy, który zawiera regulacje, które powinny być zawarte w umowie o kredyt konsumencki (zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim) w załącznikach do niej, a nie w treści samej

umowy. Konsument podejmując decyzję o zawarciu umowy w oparciu o narzucony mu przez Bank wzorzec umowy nie zawierający wszystkich niezbędnych regulacji, nie ma możliwości rzeczywistego wpływu na istnienie i treść zawartych w nim postanowień. Strona zawierająca umowę według narzuconego wzorca jest nim związana z chwilą zawarcia umowy. Mając na uwadze opisaną powyżej praktykę, Prezes Urzędu wziął również pod uwagę fakt, iż wprawdzie naruszenie nastąpiło na etapie zawierania kontraktu, jednak z wpływem na jego wykonywanie. Na Banku prowadzącym działalność gospodarczą, jako na profesjonalście ciąży obowiązek działania zgodnie z obowiązującymi normami prawa. Bank stosował zakwestionowany wzorzec umów co najmniej od 13 grudnia 2010 r. do 17 sierpnia 2011 r. Uznać zatem należy, iż wskazany okres nie może jeszcze świadczyć o długotrwałości naruszenia.

Prezes Urzędu ustalając karę wziął ponadto pod uwagę okoliczność, iż Bank po raz pierwszy naruszył w tym zakresie ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów.

Nakładając karę pieniężną, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy określone w tym przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika bezpośrednio z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu, nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na nieumyślny charakter naruszenia przez Bank zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu, opisane w niniejszej decyzji działania – podejmowane przez Bank w zakresie stosowania w obrocie z udziałem konsumentów wzorca umowy pn. „*UMOWA KREDYTU*” wraz z załącznikami, zawierającego postanowienia, których treść pozostawała w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa – powinny być się kojarzyć z nieuchronnością bezprawnego naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Należy jednak przyznać, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyrażonej intencji Banku naruszenia tych interesów. Zebrane w trakcie niniejszego postępowania wyjaśnienia i informacje mogą zatem wskazywać na wspomniane wyżej nieumyślne działanie Banku. Pomimo tego – jak już wcześniej wskazano – samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę do nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia polegająca na stosowaniu wzorca umowy, który zawiera regulacje, które powinny być zawarte w umowie o kredyt konsumencki (zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim) w załącznikach do niej, a nie w treści samej umowy uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej na poziomie (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% przychodu uzyskanego przez Bank w 2010 r. (*((tajemnica Przedsiębiorcy)zł*), co jest równe kwocie 4.098.149 zł.

Prezes Urzędu ustalając karę wziął pod uwagę okoliczność, iż stosowana przez Bank praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów swoim zasięgiem obejmowała teren całego kraju. Powyższe należy poczytać jako okoliczność obciążająca, tym samym uzasadniającą zwiększenie poziomu wymiaru kary o 20%.

Prezes Urzędu ustalając karę wziął pod uwagę okoliczność wykazania przez Bank zaniechania stosowania niedozwolonej praktyki. Po wszczęciu niniejszego postępowania Bank poinformował o zaprzestaniu stosowania zakwestionowanej praktyki z dniem 17 sierpnia 2011 r. W związku z powyższym uznać należało, iż Bank niezwłocznie zaniechał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Powyższe należy poczytać

jako okoliczność łagodzącą, tym samym uzasadniającą obniżenie poziomu wymiaru kary o 30%.

Biorąc powyższe pod uwagę, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Bank karę w wysokości 3.688.334 zł (słownie: trzy miliony sześćset osiemdziesiąt osiem tysięcy trzysta trzydzieści cztery złotych), co odpowiada (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% przychodu Banku osiągniętego w 2010 r. i równocześnie stanowi (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% kary maksymalnej. Kara w takim wymiarze jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych Banku. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara prawidłowo spełni zarówno funkcję represyjną, jak i swoje zadania w zakresie prewencji generalnej i indywidualnej, zapobiegając stosowaniu podobnych naruszeń w przyszłości zarówno przez Bank, jak i przez innych przedsiębiorców wykonujących usługi bankowe związane z udzielaniem kredytów konsumenckich.

W związku z powyższym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie IV.1 sentencji niniejszej decyzji.

W zakresie praktyki stwierdzonej w pkt II sentencji niniejszej decyzji, w przeprowadzonym postępowaniu Prezes Urzędu stwierdził stosowanie dwóch niedozwolonych postanowień umownych. Każde z postanowień stosowanych przez Bank w istotny sposób wpływa na sytuację prawną konsumentów, jednakże postanowienie o treści zawartej w punkcie II. 2 sentencji niniejszej decyzji w sposób szczególnie niekorzystny wpływa na ich interesy ekonomiczne, bowiem daje ono możliwość Bankowi dokonywania wiążącej interpretacji umowy. Postanowienie o treści zawartej w punkcie II.1 sentencji niniejszej decyzji stanowi również przejaw naruszenia interesu ekonomicznego konsumenta, określając właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę Banku, co powodować może dla konsumenta dodatkowe koszty związane z dojazdami do sądu oraz stratą czasu. Bank stosował zakwestionowane postanowienie umowne dotyczące właściwości sądu od 23 sierpnia 2010 r. do 16 czerwca 2011 r., natomiast postanowienie odnoszące się do konieczności udzielania informacji od 13 grudnia 2010 r. do 17 sierpnia 2011 r. Uznać zatem należy, iż wskazane okresy nie mogą jeszcze świadczyć o długotrwałości naruszenia.

Ponadto, Prezes Urzędu ustalając karę wziął pod uwagę okoliczność, iż Bank po raz pierwszy naruszył ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów.

Nakładając karę pieniężną, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu wziął pod uwagę konieczność ustalenia, czy określone w tym przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika bezpośrednio z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z tego względu, nakładając karę pieniężną, Prezes Urzędu wziął pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na nieumyślny charakter naruszenia przez Bank zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu, opisane w niniejszej decyzji działania – podejmowane przez Bank w zakresie stosowania w obrocie z udziałem konsumentów wzorca umowy pn. „*UMOWA KREDYTU*” wraz z załącznikami, zawierającego postanowienia, których treść pozostawała w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa – powinny być się kojarzyć z nieuchronnością bezprawnego naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Należy jednak przyznać, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyraźnej intencji Banku naruszenia tych interesów. Zebrane w trakcie niniejszego postępowania wyjaśnienia i informacje mogą zatem wskazywać na wspomniane wyżej nieumyślne działanie Banku.

Pomimo tego – jak już wcześniej wskazano – samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę do nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia polegająca na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej na poziomie (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% przychodu uzyskanego przez Bank w 2010 r. ((*tajemnica Przedsiębiorcy*)zł), co jest równe kwocie 2.458.889 zł.

Prezes Urzędu ustalając karę wziął pod uwagę okoliczność, iż stosowana przez Bank praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów swoim zasięgiem obejmowała teren całego kraju. Powyższe należy poczytać jako okoliczność obciążająca, tym samym uzasadniająca zwiększenie poziomu wymiaru kary o 20%.

Prezes Urzędu ustalając karę wziął pod uwagę okoliczność wykazania przez Bank zaniechania stosowania niedozwolonej praktyki. Po wszczęciu niniejszego postępowania Bank poinformował o zaprzestaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych: z dniem 16 czerwca 2011 r. w zakresie opisanym w pkt. II.1 sentencji niniejszej decyzji oraz 17 sierpnia 2011 r. w zakresie opisanym w pkt. II.2 sentencji niniejszej decyzji. W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż Bank niezwłocznie zaniechał stosowania niedozwolonych postanowień umownych. Powyższe należy poczytać jako okoliczność łagodzącą, tym samym uzasadniająca obniżenie poziomu wymiaru kary o 30%.

Biorąc powyższe pod uwagę, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Bank karę pieniężną w wysokości 2.213.000 zł (słownie: dwa miliony dwieście trzynaście tysięcy złotych), co odpowiada (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% przychodu Banku osiągniętego w 2010 r. i równocześnie stanowi (*tajemnica Przedsiębiorcy*)% kary maksymalnej. Kara w takim wymiarze jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych Banku. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara prawidłowo spełni zarówno funkcję represyjną, jak i swoje zadania w zakresie prewencji generalnej i indywidualnej, zapobiegając stosowaniu podobnych naruszeń w przyszłości zarówno przez Bank, jak i przez innych przedsiębiorców wykonujących usługi bankowe związane z udzielaniem kredytów konsumenckich.

W związku z powyższym Prezes Urzędu orzekł jak w pkt IV.2 sentencji niniejszej decyzji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 tej ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów tejże ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 263 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego – (tekst jednolity Dz. U. z 2000 r., Nr 98 poz. 1071, ze zm.) – zwanej dalej: „k.p.a.”, w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 k.p.a., a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia pism urzędowych.

Niniejsze postępowanie antymonopolowe zostało wszczęte z urzędu. W jego wyniku Prezes Urzędu w punktach I i II sentencji przedmiotowej decyzji stwierdził naruszenie przez Bank art. 24 ust. 1 i 2 i 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją. W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił obciążyć Bank kwotą kosztów w wysokości 16,95 zł (słownie: szesnaście złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy).

W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił jak w punkcie V sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Koszty niniejszego postępowania Bank obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji (w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i zgodnie z art. 264 § 1 k.p.a.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 i 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Jednak w przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479³² § 1 i 2 k.p.c., przysługuje zażalenie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

*Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury*

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:
Getin Noble Bank Spółka Akcyjna
ul. Domaniewska 39b
02-675 Warszawa